Valvira
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Dnro V/41323/2024

4.11.2024

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan etäkuulemisasiantuntijakutsu 25.10.2024

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston lausunto HE 122/2024 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoa (Valvira) antamaan lausunnon hallituksen esityksestä (HE 122/2024 vp) vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain 4 §:n muuttamisesta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan vammaispalvelulain (675/2023) 2 §:n soveltamisalan tarkentamista. Samassa yhteydessä ehdotetaan muutettavaksi myös sosiaalihuoltolain (1301/2014) 4 §:n sääntelyä asiakkaan edusta siten, että asiakkaan edun arvioinnissa ei otettaisi huomioon palvelusta määrättävää maksua.

Valvira toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Valvira pitää ehdotusta vammaispalvelulain 2 §:n soveltamisalan tarkentamista kannatettavana. Lähtökohtana tulee olla, että erityislain mukaisilla palveluilla vastataan jatkossakin vammaisuudesta aiheutuvaan yksilölliseen palveluntarpeeseen. Valvira toteaa, että ehdotetun lainkohdan 3. momentin viittaus henkilön elämänvaiheessa tavanomaiseen tarpeeseen on hyvin tulkinnanvarainen ja antaa asiakkaan yksilöllistä palveluntarvetta arvioivalle ammattihenkilölle paljon harkintavaltaa. Valvira pitää tärkeänä, että vammaisten henkilöiden keskinäisen yhdenvertaisuuden varmistamiseksi mainittua ilmausta tarkennetaan.

Sosiaalihuoltolain 4 §:n uudeksi momentiksi ehdotettua säännöstä asiakkaan edun arvioinnista Valvira pitää kannatettavana. Asiakkaan edun on nykykäytännön mukaan tulkittu usein tarkoittavan asiakkaan näkökulmasta taloudellisesti halvinta ratkaisua, vaikka palvelu ei sisältönsä puolesta vastaisi parhaiten asiakkaan yksilöllistä tarvetta.

Ehdotuksen mukaan asiakkaan etua tulisi jatkossa tulkita nykyisestä käytännöstä poikkeavalla tavalla. Asiakkaiden oikeuksien toteutumisen näkökulmasta Valvira pitää riskinä sitä, että hankalassa henkilöstötilanteessa hyvinvointialueet eivät käytännössä pysty toteuttamaan asiakkaan yksilöllistä palveluntarpeen arviointia esitetyn lainsäädännön mukaisesti. THL:n Vammaispalvelut 2022 -selvityksen mukaan suuressa osassa kuntia oli jo vuonna 2022 vaikeuksia pysyä vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimien laissa säädetyissä käsittelyajoissa.

Valviran loppuvuodesta 2023 tekemän selvityksen mukaan nykyistä vammaispalvelulakia on sovellettu osittain eri tavoin eri hyvinvointialueilla. Tästä syystä vammaispalvelulain soveltamisalan tarkennuksen toimeenpano vaatii

kirjaamo@valvira.fi Puhelin 0295 209 111 www.valvira.fi

PL 43, 00521 Helsinki
Ratapihantie 9, 00520 Helsinki
Faksi 0295 209 700

Ounasjoentie 6, 96200 Rovaniemi
Faksi 0295 209 704

Valvira
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

valtakunnallisesti yhtenäistä ohjausta soveltamisalassa olevien tulkinnanvaraisuuksien vuoksi. Asiakkaiden oikeuksien toteutumisen näkökulmasta riskinä on myös pula palveluntarpeen arviointia tekevistä sosiaalityöntekijöistä sekä hyvinvointialueiden taloudelliset paineet palvelujen järjestämisessä.

Allekirjoitukset

Lisätietoja antaa tarvittaessa ylitarkastaja Emmi Hanhikoski, puh. 0295 209 382